

BORGARTING LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Avsagt: 14.10.2024

Saksnr.: 24-036810ASD-BORG/02

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Ekstraordinær
lagdommer

Pål Morten Andreassen
Arne-Martin H. Sørli
Per Racin Fosmark

Ankende part

Staten
v/Energidepartementet

Advokat Gøran
Østerman Thengs

Ankemotpart

Natur og Ungdom

Advokat Jenny Arge
Sandvig

Ankemotpart

Föreningen Greenpeace
Norden

Advokat Jenny Arge
Sandvig

Saken gjelder begjæring om midlertidig forføyning med krav om stans i utbygging og produksjon for tre petroleumsfelt i Nordsjøen.

I juni 2023 reiste Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom sak for Oslo tingrett om gyldigheten av Olje- og energidepartementets (nå Energidepartementet) vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift (PUD) for feltene Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil. Den sentrale problemstillingen under hovedkravet er om konsekvensutredninger forut for PUD-vedtak skal omfatte klimaeffekten av de senere forbrenningsutslippene fra produktene som utvinnes. Miljøorganisasjonene gjør gjeldende at PUD-vedtakene lider av saksbehandlingsfeil fordi slike utredninger ikke er foretatt. I forføyningssaken har miljøorganisasjonene bedt om at retten foretar en materiell vurdering av skadevirkningene av forbrenningsutslippene og stenger ned feltene for å avverge denne skaden.

Om saksbehandlingen for de tre feltene gjengis følgende fra tingrettens avgjørelse:

1.5.2 Breidablikk

Breidablikk er et rent oljefelt i Nordsjøen. Feltet het tidligere Grand, men heter nå Breidablikk. Utvinnbare reserver er estimert til i overkant av 30 millioner standard kubikkmeter olje (ca. 190/200 millioner fat oljeekvivalenter). Bruttoutslipp fra feltet er på rundt 87 millioner tonn CO₂. De totale investeringene er på rundt 19 milliarder kroner. Forventet produksjonsperiode er på 20 år frem til rundt 2044.

Den siste konsekvensutredningen for Breidablikk er fra 2013. Forbrenningsutslipp har ikke vært en del av konsekvensutredningene. Olje- og energidepartementet fattet den 29. juni 2021 vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift (PUD) for Breidablikk. Breidablikk hadde i utgangspunktet forventet oppstart første kvartal 2024, men ble satt i produksjon i midten av oktober 2023. Oljedirektoratet gav samtykke til oppstart 26. september 2023. Olje- og energidepartementet gav produksjonstillatelse den 13. oktober 2023. Det fremgår av produksjonstillatelsen at den gjaldt fra og med 15. oktober 2023 til og med 31. desember 2023.

Produksjonsstart innebærer at feltet har begynt å produsere petroleum for salg til markedet. Det søkes om nye produksjonstillatelser hvert år, jf. petroleumsloven § 4-4 tredje avsnitt. Olje- og energidepartementet fattet 18. desember 2023 vedtak om produksjonstillatelse for Breidablikk som gjelder fra 1. januar 2024 og frem til og med 31. desember 2024.

1.5.3 Tyrving

Tyrving (tidligere Trelle og Trine) er et rent oljefelt i Nordsjøen. Utvinnbare reserver er beregnet til rundt 4,1 millioner standard kubikkmeter oljeekvivalenter. Forventet produksjonsstart er første kvartal 2025. Forventet produksjonstid er på 15 år frem til 2040. Bruttoutslipp er beregnet til 11,3 millioner tonn CO₂.

Det er tre rettighetshavere på feltet. Plan for konsekvensutredning ble lagt frem for offentlig høring av operatøren Aker BP ASA på vegne av rettighetshaverne i januar 2020. Olje- og energidepartementet fastsatte program for konsekvensutredning 28. oktober 2021. Konsekvensutredningen var ferdig 11. mars 2022, og ble sendt ut på høring samme dag. Operatøren sendte på vegne av rettighetshaverne i juni 2022 en

oppsummering og evaluering av kommentarene som var mottatt i høringsrunden. Forbrenningsutslipp har ikke vært en del av denne konsekvensutredningen.

Rettighetshaverne søkte om godkjenning av plan for utbygging og drift den 10. august 2022. Olje og energidepartementet fattet 5. juni 2023 vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift av Tyrving-feltet.

1.5.4 Yggdrasil

Yggdrasil omfatter feltene Hugin, Munin og Fulla, og er lokalisert i Nordsjøen. Disse tre feltene består av olje, gass og NGL (natural gas liquid). Utvinnbare reserver er beregnet til rundt 140 standard kubikkmeter oljeekvivalenter (650 millioner fat oljeekvivalenter). Totale bruttoutslipp er beregnet til 365 millioner tonn CO₂. Totale forventede investeringer til utbygging av Yggdrasil er rundt 115,1 milliarder kroner. Forventet produksjonsstart er i 2027. Forventet produksjonstid er på 25 år frem til 2052.

Etter praksis forelegges PUD-godkjennelser med investeringskostnad over 15 milliarder NOK for Stortinget før departementet fatter vedtak. Siden investeringskostnadene knyttet til Yggdrasil overstiger dette, ble saken forelagt Stortinget 31. mars 2023 som en proposisjon, jf. Prop. 97 S (2022-2023).

Dette ble behandlet av Energi- og miljøkomiteen, som kom med sin innstilling 25. mai 2023, jf. Innst. 459 S (2022-2023). Flertallet i komiteen innstilte på at Stortinget skulle samtykke til at departementet kunne fatte vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift. Stortinget fattet 6. juni 2023 vedtak i samsvar med flertallets innstilling. Olje- og energidepartementet fattet deretter 27. juni 2023 tre vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift for henholdsvis Hugin, Fulla og Munin.

Det bemerkes at produksjon fra Tyrving ble igangsatt 3. september 2024, forut for lagmannsrettens muntlige forhandlinger i forføyningssaken.

Oslo tingrett avsa 18. januar 2024 dom og kjennelse med slik slutning:

I dom om hovedsaken:

1. Energidepartementets vedtak 29. juni 2021 om godkjenning av PUD for Breidablikk er ugyldig.
2. Energidepartementets vedtak 5. juni 2023 om godkjenning av PUD for Tyrving er ugyldig.
3. Energidepartementets vedtak 27. juni 2023 om godkjenning av PUD for henholdsvis Munin, Fulla og Hugin (Yggdrasil) er ugyldige.

I kjennelse om forføyningssaken:

1. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Breidablikk inntil gyldigheten av PUD-vedtaket er rettskraftig avgjort.
2. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Tyrving inntil gyldigheten av PUD-vedtaket er rettskraftig avgjort.

3. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Yggdrasil inntil gyldigheten av PUD-vedtakene er rettskraftig avgjort.

Felles:

1. Staten ved Energidepartementet dømmes til å betale 3 260 427 – tremillionertohundreogsekstitusenfirehundreogtjuesju – kroner inkl. mva. og med tillegg av rettens gebyr i erstatning for sakskostnader til Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom innen 14 – fjorten – dager fra forkynnelse av denne dommen.

Ved tingrettens dom ble de tre PUD-vedtakene kjent ugyldige. Tingretten fant at det følger både av norsk rett – petroleumsloven § 4-2, jf. petroleumsforskriften § 22a, tolket i lys av Grunnloven § 112 – og av EUs prosjektdirektiv artikkel 4 nr. 1, jf. artikkel 3 nr. 1 at forbrenningsutslipp skal konsekvensutredes. Tingretten avsa også forføyningsskjennelse for at staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Breidablikk, Yggdrasil og Tyrving inntil gyldigheten av vedtakene er rettskraftig avgjort.

Staten v/Energidepartementet anket dommen og kjennelsen til Borgarting lagmannsrett 8. februar 2024. Miljøorganisasjonene imøtegikk anken ved tilsvarende 4. mars 2024.

Lagmannsretten besluttet 20. mars 2024 at det først skulle forhandles særskilt om det forelå sikringsgrunn og om en interesseavveining tilsa at det ikke kunne besluttes midlertidig forføyning, jf. tvisteloven § 34-1 første og andre ledd. Det ble samtidig besluttet at adgangen til å håndheve den midlertidige forføyningen skulle utsettes til lagmannsretten hadde avgjort disse spørsmålene.

Ved beslutning 16. mai 2024 kom lagmannsretten til at statens anke over tingrettens kjennelse om midlertidig forføyning skulle behandles under lagmannsrettens ankeforhandling i hovedsaken. Adgangen til å håndheve tingrettens midlertidige forføyning ble suspendert etter tvisteloven § 19-13 tredje ledd frem til lagmannsretten hadde avgjort anken over kjennelsen. Ved senere beslutninger av 17. juni og 5. juli 2024 har lagmannsretten avslått begjæringer fra ankemotpartene om omgjøring av suspensjonen.

Etter anmodning fra staten, med særlig henvisning til avgjørelse fra britisk høyesterett 20. juni 2024, besluttet lagmannsretten 5. juli 2024 utsettelse av hovedsaken, og at det skal rettes foreleggelse til EFTA-domstolen om tolkningen av EUs prosjektdirektiv, jf. domstolloven § 51a. Dette ble gjort 2. september 2024. Lagmannsretten avventer EFTA-domstolens rådgivende uttalelse før det holdes ankeforhandling i hovedsaken.

Ved prosesskriv av 28. august 2024 fremla staten beslutninger fra Energidepartementet fattet samme dag, hvor det ble konkludert med at det ikke var grunnlag for å omgjøre godkjenningene fra juni 2023 for feltene Yggdrasil og Tyrving. Det ble også fremlagt nye utredninger av forbrenningsutslipp foretatt av operatøren for de to feltene, Aker BP, datert

19. juni 2024. Den 2. september 2024 opplyste ankemotpartene at det vil bli nedlagt subsidiær påstand i hovedsaken om at også beslutningene av 28. august 2024 er ugyldige.

Ankeforhandling i forføyningsaken ble holdt 4. – 12. september 2024 i Borgarting lagmannsretts hus. Partsrepresentantene og 11 vitner ga forklaring. Ni av disse var sakkyndige vitner. Om bevisføringen for øvrig vises til rettsboka.

Den ankende part, **staten v/Energidepartementet**, har i hovedtrekk anført:

Ingen av de tre PUD- tillatelsene som er gitt for de tre feltene er ugyldige. Ankemotpartenes hovedkrav er dermed ikke sannsynliggjort.

Det følger ikke av petroleumsregelverket at forbrenningsutslipp skal omfattes av konsekvensutredningsplikten på PUD-stadiet. Det har aldri vært praksis å utrede andre lands forbrenningsutslipp. I Ot.prp. nr. 46 (1995-1996) s. 41-42 heter det under merknadene til petroleumsloven § 4-2 at lovforslaget «innebærer ikke noen utvidelse av planens omfang i forhold til den praksis som har vært fulgt». Dette forholder seg ikke annerledes ved at bestemmelsen ses i lys av Grunnloven § 112.

HR-2020-2472-P, hvor Høyesterett prejudisielt tok stilling til om konsekvensutredningen på åpningsstadiet var beheftet med feil som følge av manglende utredning, er ikke et prejudikat for at forbrenningsutslipp skal omfattes av konsekvensutredningsplikten på PUD-stadiet. I avsnitt 241 forutsatte flertallet at det vil bli gjennomført konsekvensutredning som omfatter utslipp til luft, herunder utslipp av klimagasser. Sakens spørsmål gjaldt imidlertid ikke regler på PUD-stadiet, og Høyesterett kan ikke ha ment å etablere nye krav for dette stadiet. Avsnittet må leses sammen med avsnitt 218 som er formulert deskriptivt og ikke normativt. Høyesteretts beskrivelse av hva som er praksis på PUD-stadiet var imidlertid uriktig.

Det foreligger heller ingen utredningsmangel etter EUs prosjektdirektiv. Forbrenningsutslipp i utlandet er ikke en effekt på klimaet fra «prosjektet» etter artikkel 3 nr. 1, som skal konsekvensutredes før godkjenning. I denne sammenheng er det utbygging og drift av petroleumsforekomst som er prosjektet, som blant annet omfatter de anleggsarbeider og inngrep i naturen som trengs for å utvinne råolje. Hva som skjer med petroleumsforekomsten etterpå, herunder forbrenningseffekten fra eventuell bruk hos fremtidig sluttbruker av oljen/gassen, faller utenfor det som er direkte og indirekte virkninger fra prosjektet i direktivets forstand. Direktivet har aldri tidligere blitt tolket på den måte som ankemotparten og tingretten gjør. Det foreligger ikke rettspraksis fra EU-domstolen som underbygger et slikt syn. Tvert imot underbygger C-2/07 (Abraham) at konsekvensutredningen må avgrenses til de konkrete arbeidene som ble gjort i forbindelse med prosjektet. Det vises ellers til resonnementet til mindretallet i britisk høyesterett i dommen av 20. juni 2024, som også er i tråd med dom fra irsk høyesterett av 16. februar 2022 (Kilkenny Cheese).

Vedtakene for Yggdrasil og Tyrving bygger ikke på uriktig faktum eller på uforsvarlig prognose.

Det er ikke riktig at PUD-vedtakene bygger på en antagelse om at bruttoutslipp ikke vil ha betydning for klima eller gjøre skade på miljøet i Norge. Det som fremgår av vedtakene, er kun departementets rettslige vurdering av at godkjenning av PUD-vedtakene ikke vil være materielt «i strid med Grunnloven § 112».

Det er heller ikke riktig at vedtakene bygger på en prognose om bestemte tallfestede nettoeffekter. Dette følger ikke av at nettoeffekter er beskrevet. Uansett er de prognoser som er gitt om nettoeffekter ikke uforsvarlige.

Det er usikkert om de to ankemotpartene er i en posisjon hvor de kan få medhold i en anførsel om brudd på EMK. Det vises til EMDs dom KlimaSeniorinnen mot Sveits avsnitt 502, særlig kriterium c som stiller krav om at organisasjonen representerer personer som «are subject to specific threats or adverse effects of climate change on their lives, health or well-being as protected under the Convention». EMK åpner ikke for generell søksmålsrett på vegne av befolkningen, se avsnitt 501.

Det kan ikke utledes noen spesifikk prosessuell plikt til konsekvensutredning fra EMK. Det er lite trolig at en eventuell prosessuell konsekvensutredningsplikt under EMK skulle gå lenger enn EUs konsekvensutredningsregelverk. Det prosessuelle rammeverket i Norge tilfredsstillende de prinsipper som er angitt i KlimaSeniorinnen mot Sveits avsnitt 519 og ligger innenfor statens skjønnsmargin. En eventuell utredningsmangel under EMK har uansett ikke virket inn på vedtakenes innhold.

PUD-vedtakene er ikke materielt i strid med EMK. Det vises til statens innlegg for EMD 16. august 2024, jf. innlegg 15 september 2022 og 26. april 2022.

Vedtakene er heller ikke i strid med Barnekonvensjonen. Det er ikke rettslig grunnlag for å oppstille en plikt til å vurdere barnas beste i forbindelse med hvert enkelt PUD-vedtak.

Vedtakene må opprettholdes som gyldige også om de skulle lide av saksbehandlingsfeil. For vedtakene for Tyrving og Yggdrasil av juni 2023 er saksbehandlingsfeil ratihabert ved departementets omgjøringsbeslutninger av 28. august 2024. Det vises til tilleggsutredningen av forbrenningsutslipp som er gjennomført av operatøren, Aker BP. Utredningen ble sendt på høring som ikke ga ny informasjon som tilsa omgjøring. Feilen som eventuelt heftet ved vedtakene (mangelfull konsekvensutredning) hefter ikke ved beslutningene om å fastholde vedtakene. Innholdsmessig tilfredsstillende utredningene de krav som kan oppstilles til konsekvensutredning, også om man skulle legge til grunn tolkningen til britisk høyesterett i dommen av 20. juni 2024 av prosjektdirektivet.

Det er ikke mulig at saksbehandlingsfeil kan ha virket inn på innholdet i noen av PUD-vedtakene.

Nasjonale forvaltningsrettslige krav om innvirkning som ugyldighetsvilkår er i samsvar med EØS-retten. Det følger av rettspraksis at utgangspunktet er at det ligger til nasjonale myndigheter å bestemme virkningene av brudd på EØS-retten. EUs dom i saken C-215/06, som ankemotpartene har fremhevet, gjaldt et særtilfelle av manglende konsekvensutredning og unnlatt oppfølging av tidligere traktatbruddsdom. I saker om feil begått av EUs egne organer knyttet til retten til å bli hørt, vurderer EU-domstolen innvirkning som betingelse for å annullere vedtak.

Prinsippet i forvaltningsloven § 41 innebærer at vedtak beheftet med saksbehandlingsfeil er gyldige hvis det ikke er en reell mulighet for at feilen har virket inn på vedtakets innhold. Dette gjelder både for vedtak som bygger på feil faktum, manglende oppfyllelse av prosjektdirektivet, brudd på prosessuelle plikter etter EMK og eventuell mangelfull begrunnelse etter Barnekonvensjonen.

I dette tilfelle er det ingen «reell» eller «ikke helt fjerntliggende» mulighet for at en eventuell mangel ved konsekvensutredningene kan ha virket inn.

Det som etterlyses av ankemotpartene, har Stortinget tatt stilling til enrekke ganger. Ankemotpartenes synspunkter er ikke ansett relevante ved det brede stortingsflertalls utforming av norsk energi- og klimapolitikk. Virkninger i Norge (og verden) av globale klimagassutslipp er allment kjent og har vært det i lang tid, noe Stortinget og Regjeringen er klar over. Det må i denne sammenheng legges betydelig vekt på Stortingets stillingstagen, se Rt-1982-241 (Alta) og HR-2020-2472-P avsnittene 237-238, jf. 243. Beslutningene 28. august 2024 om å fastholde PUD-godkjenningene for Tyrving og Yggdrasil underbygger at de påståtte manglene ved konsekvensutredningen ikke har virket inn. Tilleggsutredningene som ble gjennomført frembrakte ikke vesentlig ny informasjon som ikke allerede var kjent. Det er da heller ikke grunn til å tro at Regjeringens vurdering for Breidablikk vil være annerledes for akkurat dette feltet.

Selv om det skulle legges til grunn at det er en reell mulighet for at en saksbehandlingsfeil i form av manglende konsekvensutredning for feltet Breidablikk kan ha virket inn på vedtakets innhold, bør det opprettholdes som gyldig ut fra en interesseavveining og innrettelseshensyn. For endelige vedtak er utgangspunktet etter EU-retten at det ikke gjelder en plikt til reparasjon, se Venemyr (2023) s. 85. PUD-vedtaket av 29. juni 2021 ble ikke påklaget, og det er investert 19,393 milliarder kroner i tillit til vedtaket. Forut for stevningen og begjæringen om midlertidig forføyning i juni 2023 kom det ingen signaler på at vedtaket ville bli brakt inn for domstolene.

Ankemotpartenes prinsipale forføyningspåstand innebærer realitetsavgjørelse om hvordan forvaltningen skal bruke sin kompetanse. Slik avgjørelse kan ikke treffes av domstolene, jf. Rt-2015-1376 og Rt-2009-170. Påstanden må avvises.

Tilleggsvilkårene for å gi forføyning er ikke oppfylt.

EØS-retten inneholder ikke krav som innebærer at de nasjonale krav for midlertidig forføyning (sikringsgrunn og interesseavveining) må fravikes. Statene har prosessuell autonomi. Prinsippet om effektiv rettsbeskyttelse innebærer et krav om at det ikke må være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å håndheve EØS-rettigheter, men kravene i tvisteloven § 34-1 er ikke i strid med dette.

Vilkårene i tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a er ikke oppfylt. Det foreligger ingen «adferd» fra ankende part som oppfyller dette vilkåret. Ankemotpartens utlegning av hendelser er uriktig og misvisende. At rettighetshaverne tilstreber raskest mulig fremdrift, er helt normalt og økonomisk rasjonelt. At forvaltningen gir tillatelser når vilkårene er oppfylt, og avslår klager som det ikke er grunnlag for å ta til følge, er normal forvaltningsutøvelse. Departementet har ikke påskyndet oppstart av Tyrving ut fra tidspunktet for lagmannsrettens ankeforhandling i forføyningssaken.

Det er heller ikke påvist at forføyning vil være «nødvendig» fordi forfølgningen eller gjennomføringen ellers vil bli «vesentlig vanskeliggjort». Ankemotpartene forfølger et krav om ugyldighet som følge av saksbehandlingsfeil. Verken forfølgningen av eller gjennomføringen av dette kravet vil bli «vanskeliggjort» av at produksjon og/eller utbygging fortsetter. Vanskeligjøringen er uansett ikke kvalifisert, jf. kravet til vesentlighet.

Det foreligger heller ikke sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b. Det er ikke sannsynliggjort noen «vesentlig skade eller ulempe» i tvistelovens forstand.

Yggdrasil har ikke startet opp produksjon. Bruttoutslipp fra forbrenning av ressurser utvunnet i et gjennomsnittså som ca. andel av globale årlige utslipp kan for de to andre feltene estimeres slik:

- Breidablikk: 0,008 %
- Tyrving: 0,001 %

Dette er ikke tilstrekkelig til å utgjøre sikringsgrunn. Produksjon fra Breidablikk og Tyrving i 2024 utgjør igjen omtrent 1-2 prosent av samlet norsk produksjon i 2024, og Norges oljereserver utgjør om lag 0,5 pst. globalt.

Sikringsgrunn på dette grunnlag ville innebære at det i så fall ville foreligge sikringsgrunn knyttet til all utvinning på norsk sokkel som følge av forbrenningsutslipp i andre land.

Dermed innebærer ankemotpartens syn i realiteten en materiell anførsel om at all norsk petroleumsvirksomhet innebærer en vesentlig skade eller ulempe etter tvisteloven. Dette kan ikke føre frem. Forføyningskravet er uforenlig med de skranker som gjelder for domstolenes prøvingsrett, se særlig hvordan disse er blitt forstått i plenumsdommen, HR-2020-2472-P, for så vidt adgangen til å overprøve Stortingets konsistente politikk på petroleumsområdet.

Faktisk nettoeffekt er vesentlig lavere.

Anførselen om lokale miljøeffekter fra utbyggingen av Yggdrasil knyttet til tobis, sjøfugl, vågehval kan heller ikke utgjøre sikringsgrunn etter bokstav b. Det er på det rene at dette har vært konsekvensutredet og vurdert av myndighetene, også i forbindelse med behandling av klager fra ankemotpartene.

En interesseavveining er uansett til hinder for at forføyning gis, jf. tvisteloven § 34-1 andre ledd. Det er relevant å legge vekt både på konsekvenser for utbygger og på «mer overordnede samfunnsinteresser» som energiforsyning og hensynet til lokalt næringsliv.

Foretatte og planlagte investeringer i Yggdrasil-feltene utgjør 115 milliarder kroner. Konsekvensene av en beslutning om stans i utbyggingen av Yggdrasil vil kunne få betydning for 42 000 årsverk samt innebære risiko for at prosjektet aldri vil la seg starte opp igjen. For Tyrving og Breidablikk, som begge er i produksjon, er det foretatt investeringer på hhv 6,2 milliarder og 19,393 milliarder.

Petroleumsvirksomheten er Norges største næring, og en midlertidig forføyning vil ha uforutsigbare konsekvenser. En midlertidig forføyning vil også ramme Norges mål om å være en forutsigbar leverandør av olje og gass til Europa, hvilket kan påvirke forsyningssikkerhet i en tid der forutsigbarhet er sentralt, se Prop. 97 S (2022-2023) kap. 2. Det er et «åpenbart» misforhold mellom ankemotpartens interesser og den ankende parts interesser.

Det er nedlagt slik påstand:

Til begjæringene som går ut på at staten «pålegges å suspendere virkningen av» PUD-vedtakene for henholdsvis Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil-feltene inntil gyldigheten av vedtakene er rettskraftig avgjort:

1. Prinsipalt: Begjæringene avvises.
2. Subsidiært: Begjæringene tas ikke til følge.

Til begjæringene om forføyning som går ut på at staten «forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjenning» for henholdsvis Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil:

3. Begjæringene tas ikke til følge.

I alle tilfelle:

4. Staten v/Energidepartementet tilkjennes sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

Ankemotpartene, **Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom**, har i hovedtrekk anført:

Tingretten har korrekt slått fast at konsekvensutredningsplikten etter intern norsk rett er brutt. Petroleumsloven § 4-2 jf. forskriften § 22a tolket i lys av Grl. § 112 andre ledd krever konsekvensutredning av forbrenningsutslipp.

HR-2020-2472-P avklarer rettsregelen. Det fremgår flere steder i flertallets votum, eksempelvis 218, 241 og 246, at forbrenningsutslipp skal konsekvensutredes på PUD-stadiet. Mindretallets votum, se eksempelvis avsnitt 283, viser at problemstillingen har vært diskutert. Rettsoppfatningen i plenumsdommen kan ikke fravikes.

Etterfølgende uttalelser om problemstillingen i stortingsdokumenter har begrenset vekt. Det samme gjelder juridisk teori, hvor det er gitt uttrykk for ulike syn.

Også konsekvensutredningsplikten etter EØS-retten er brutt. Prosjektdirektivet har tilsvarende ordlyd som plandirektivet som Høyesterett berørte i HR-2020-2472-P avsnitt 263. Flertallet tok ikke stilling, men konstaterte at ordlyden er vid, mens mindretallet fant at plandirektivet krevde konsekvensutredninger av forbrenninger av norskprodusert petroleum, se avsnitt 263.

Ordlyden i artikkel 3 nr. 1 er vid. Både direkte og indirekte virkninger omfattes, og klima er eksplisitt angitt som en faktor. Klimavirkninger av prosjekter ble eksplisitt inntatt som en del av direktivets virkeområde i 2014. Produksjonen vil uungåelig lede til klimagassutslipp, og det er da utvilsomt at konsekvensutredningsplikten må omfatte dette. Det samme følger av fortalen som viser til føre var-prinsippet og til at hensyntagen av virkninger bør gjøres så tidlig som mulig. EU-domstolens praksis bekrefter at direktivet skal tolkes bredt og at formålet er meget vidt. Ankemotpartenes syn bekreftes også av flertallets votum i britisk høyesterett, jf. dom av 20. juni 2024.

Mangelen på konsekvensutredning er en saksbehandlingsfeil for alle vedtak. For Breidablikk foreligger det ingen konsekvensutredning i det hele tatt. Forrige utredning som ble foretatt i området, som påberopes av staten, ble foretatt i 2013. Det foreligger ingen utredning av forbrenningsutslipp. Heller ikke for Tyrving og Yggdrasil er forbrenningsutslipp konsekvensutredet. De etterfølgende utredningene som er gjort av Aker BP i juni 2024, er foretatt etter PUD-vedtakene er gjort, og mens prosjektene er under utbygging. Disse utredningene kan ikke reparere mangelen på konsekvensutredning. Utredningene oppfyller heller ikke de innholdsmessige krav som gjelder for konsekvensutredninger.

Prinsippet i forvaltningsloven § 41 må lede til ugyldighet. Det er ”en ikke helt fjerntliggende mulighet”, se Rt-2009-661, for at feilen kan ha hatt innflytelse. Veien til ugyldighet er kort ved mangelfull konsekvensutredning, se avsnitt 71 og 72 i nevnte avgjørelse.

Konsekvensutredning med høring kunne avdekket de faktiske feil vedtakene bygger på. Staten må ha bevisbyrden for at feilen er uten betydning. Saksbehandlingsreglene på dette området må uansett håndheves særlig strengt. Staten og begunstiget tredjepart har hatt kunnskap om HR-2020-2472-P siden 20. desember 2020, og må ha risikoen for at rettsreglene ikke er fulgt.

Vedtaket kan ikke opprettholdes som gyldig ut fra en interesseavveining. Innrettelse kan ikke tillegges særlig vekt der feilen rammer allmenne miljøinteresser og mindreårige generasjoner som ikke kan håndheve brudd på rettsreglene selv, jf. tvisteloven § 1-4.

Etter EØS-avtalen artikkel 3 har staten og nasjonale domstoler plikt til å, innenfor rammen av sin kompetanse, eliminere de ulovlige konsekvensene av bruddet. EØS-rettslige vilkår for lovliggjøring er ikke oppfylt. Adgangen til å opprettholde vedtaket som lovlig på tross av bruddet på EØS-retten er snever. For det første må de nasjonale regler ikke gi anledning til omgåelse av EØS-kravene. For det andre må det foreligge beviste eksepsjonelle og spesielle omstendigheter. Ingen av disse kriteriene er oppfylt. PUD-vedtakene er verken suspendert eller annullert, og de utredningene som er gjort av Aker BP i juni 2024 er ikke pålagt av staten.

Praksis fra EU-domstolen krever ugyldighet og suspensjon i tilfeller som dette. Ved utredningsmangel gjelder reparasjonsplikten uavhengig av om direktivbruddet kan ha innvirket på vedtakets innhold. I EU-domstolens praksis på miljørettens området er manglende innvirkning konsekvent ikke nevnt som et unntak fra reparasjonsplikten. Utredningsmangel medfører ulovlige virkninger uavhengig av om det kan ha innvirket på selve godkjenningen av vedtaket.

Utredningsmanglene i saken her blir bare reparert om PUD-vedtakene suspenderes i forføyningssaken, og annulleres i hovedsaken. Prinsippet om ugyldighet etter forvaltningsloven § 41 følger av rettspraksis, og det er dermed rom i nasjonal rett for å etterleve reparasjonsplikten som følger av EØS-retten.

Vedtakene er også ugyldig fordi det foreligger krenkelse av EMK artikkel 2, 8 og 14. Høyesterett har avklart at Greenpeace og Natur og ungdom kan påberope personlige EMK-rettigheter jf. tvisteloven § 1-4, jf. HR-2020-2472-P avsnitt 165.

EMK artikkel 2 og/eller artikkel 8 beskytter mot skadevirkninger fra eksporterte forbrenningsutslipp under hjemstatens kontroll, se KlimaSeniorinnen mot Sveits, avsnitt 280 og 545. Det vises videre til ankemotpartenes innlegg til EMD av 16. august 2024 punkt 6.2.

De prosessuelle utredningskravene som følger av EMK artikkel 2 og/eller 8, se eksempelvis KlimaSeniorinnen mot Sveits avsnittene 539 og 553, er ikke oppfylt. Viktigheten av korrekt informasjon og deltakelse i prosessen underbygges også av Århuskonvensjonen artikkel 6.

Det skulle under enhver omstendighet ha blitt vurdert ved vedtak om PUD at virkningene av forbrenningsutslippene er disproporsjonale for barn over deres levetid, jf. EMK artikkel 14.

PUD-vedtakene er også ugyldige fordi barnets beste verken er utredet eller vurdert. Det vises til Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12. Barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og hensynet til barns beste skal være grunnleggende i alle avgjørelser som angår dem. FNs barnekomité har i sin generelle kommentar nr. 12, CRC/C/12 krevd grundige ”child impact assessments” av mulige indirekte virkninger på klima fra produksjons- og etterspørselsutslipp for barns rettigheter, også på lang sikt. Det vises videre til skriftlig innlegg fra Redd Barna av 27. juni 2024. Det er bevist at barn vil bli hardere rammet enn voksne av utslipp fra de tre feltene, jf. særlig forklaringene fra de klimasakkyndige vitnene.

Klimavirkningen av de sikre maksimalutslippene skal utredes, se HR-2020-2472-P avsnitt 227, 239 og 240. PUD-vedtakene for Tyrving og Yggdrasil hviler på vesentlige faktiske feil.

Det er feil at utslippene fra Yggdrasil ikke kan knyttes til skade på miljøet i Norge. Ved den etterfølgende beslutningen av 28. august 2024 er det utelatt nær 100 MtCO₂ når det kun vurderes 267 MtCO₂. Forbrenningsutslipp fra Yggdrasil alene vil bidra til global oppvarming og lede til en rekke negative alvorlige konsekvenser globalt og nasjonalt.

Eksempelvis kan det ikke utelukkes at produksjon fra feltet vil aktivere én eller flere av vippepunkter, herunder kollaps av iskappen på Vest-Antarktis.

Godkjennelsen av Tyrving hviler på samme ugyldighetsbetingende feil. Det er uriktig antatt at 12 millioner tonn CO₂e ikke kan ha målbar betydning for klimaendringer i Norge, hvilket er tilbakevist av sakkyndige vitner.

Både godkjennelsen av Tyrving og Yggdrasil bygger på uforsvarlige prognoser. Prognoser om markedseffekter er for avledet og usikre til å kunne bygges på. Slike ligger også utenfor det norske myndigheter har ”direkte innverknad på eller kan setja i verk tiltak mot”, jf. HR-2020-2472-P avsnitt 149 vedrørende Grunnloven § 112. Virkningene er etter sin art kontrafaktiske, spekulative og usikre. Rettslig sett blir det feil å se bort i fra en årsak fordi en annen hypotetisk og usikker alternativ utvikling kan gi den samme miljømessige effekt. Prognosen tilfredsstillende ikke beviskrav eller føre var-prinsippet. Ifølge det sakkyndige vitne Fæhns forklaring er nettopprognosene utarbeidet av Rystad Energy 1-2 % sannsynlige. Analysen bygger på et uriktig premiss om at all fortrent produksjon er permanent fortrent. Feilen har virket inn, se Innst. 459 S (2022-2023) fra energi- og miljøkomiteen. Ingen etterfølgende saksfremlegg er forelagt for Stortinget.

Ankemotpartenes prinsipale påstand innebærer ikke anvendelse av forvaltningsmyndighet. Midlertidig forføyning kan brukes for å hindre gjennomføring av et vedtak som påstås ugyldig. Lagmannsretten har kompetanse til å pålegge staten å suspendere virkningen av PUD-vedtakene. Ankemotpartene konstaterer at det ikke gjelder et krav om å saksøke også den tilgodesette private part i søksmål om gyldigheten av et forvaltningsvedtak, se Rt-2015-641 avsnitt 58. Det er ikke grunnlag for å avvise påstanden

Twisteloven § 34-1 må så langt som mulig tolkes i samsvar med EØS-retten. Prinsippet om effektiv rettsbeskyttelse krever at nasjonale domstoler garanterer reell og effektiv beskyttelse av rettigheter. Gjennom konsekvensutredningsplikten ivaretas retten til miljøinformasjon. Forføyning er nødvendig for å sikre full effekt av en rettskraftig dom for brudd på konsekvensutredningsplikten. I EU-domstolens praksis fremgår at tap av pekuniær art, f.eks. tap av arbeidsplasser, ikke kan gå foran irreversible interesser.

Det foreligger sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b. Forføyning på dette grunnlag vil ikke være i strid med de skranker som gjelder for domstolenes prøvingsrett på dette området. Petroleumsloven inneholder ingen regler som begrenser adgangen til å gi midlertidig forføyning. Det som ble sagt i 2020-2472-P om prøvingsrett, se avsnitt 148 og 160, gjelder direkte Grunnloven § 112. Ankemotpartenes krav er et annet. Twisteloven § 34-1 første ledd bokstav b kan ikke tolkes innskrenkende. Det vil være uakseptabelt om ytterligere skader fra andre felt skulle avskjære domstolene fra å gi en forføyning når dette er nødvendig ut fra de skadevirkninger som er sannsynliggjort fra de felt som saken gjelder.

Forføyning er nødvendig for å avverge vesentlig skade/ulempe fra alt karbonet i feltene. Skaderisikoen er prekær og aktuell, se KlimaSeniorinnen mot Sveits avsnitt 513.

Maksimalutslippene fra Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil vil bl.a.:

- Øke global gjennomsnittstemperatur med til sammen 0,00023°C.
- Redusere sjøisen (sommer) i Arktis med 1400 km², som igjen øker arktisk amplifikasjon vinterstid (f.eks. i samiske områder).
- Redusere snødekket på den nordlige halvkule med 560 km² som er større enn hele Oslos areal.
- Øke forekomsten og intensiteten i ekstremvær, marine hetebølger.
- Øke risikoen for aktivering av ett eller flere vippepunkter.
- Medføre om lag 104 645 dødsfall bare som følge av hete innen 2100.
- Utsette om lag 2 702 271 barn født i 2010-2020 for én ekstra hetebølge.
- Utsette om lag 83 588 barn født i 2010-2020 for én ekstra ekstrem tørke.
- Utsette om lag 29 122 barn født i 2010-2020 for én ekstra skogbrann.
- Utsette om lag 19 061 barn født i 2010-2020 for én ekstra flom.

Basert på føre var-prinsippet må retten vurdere potensielle skadevirkninger fra de sikre totalutslippene og ikke spekulere i høyst usikre og subjektive nettopprognoser.

Forføyning er også nødvendig for å avverge vesentlig skade eller ulempe fra produksjon i perioden frem til rettskraftig dom

Utslipp fra Breidablikk og Tyrving i to år vil bl.a.:

- Øke global gjennomsnittstemperatur med til sammen 0,0000478 C.
- Redusere sjøisen (sommer) i Arktis med hhv. 61, 11 og 214 km².
- Redusere snødekket (mars-mai) på den nordlige halvkule med 24, 4 og 85 km².
- Øke forekomsten og intensiteten i ekstremvær.
- Utsette om lag 554 987 barn født i 2010-2020 for én ekstra hetebølge over sin levetid.
- Medføre om lag 21 443 dødsfall som følge av hete innen 2100.

Forføyning for Yggdrasil er nødvendig for å avverge vesentlig skade og ulempe for havsil, sjøfugl og vågehval. Utbyggingen forutsetter utslipp av 170 000 tonn kjemikalier 4.5 km fra SVO-området Vikingbanken, som er det siste klimarefugiet for fiskebestanden tobis. Utslippene kan forårsake 47% larvetap med kaskadeeffekter for sjøfugl (lundefugl mv.) og sjøpattedyr (vågehval), se høringsuttalelse 15. mai 2024 fra Havforskningsinstituttet, hvilket definitivt utgjør vesentlig skade og ulempe. At forvaltningen har klagebehandlet saken, kan ikke tillegges vekt.

Sikringsgrunn foreligger også etter tvisteloven § 34-1 første ledd litra a, se Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) s. 292. Den ankende part har opptrådt rettsstridig ved å iverksette ugyldige forvaltningsvedtak.

Staten har trenert behandlingen for retten, tillatt fremskyndet oppstart, fattet vedtak i strid med forføyningen før 20. mars 2024 og unnlatt å reagere overfor vesentlige omgåelser av forføyningen.

Tvisteloven § 34-1 andre ledd hindrer ikke at det må gis midlertidig forføyning. Det er ikke et åpenbart misforhold mellom de aktuelle interessene. Ankemotpartene kan ikke kritiseres for at situasjonen har oppstått. Energidepartementet har på sin side unnlatt å respektere en plenumsdom fra Høyesterett. At hovedsaken for domstolene tar tid, skyldes utelukkende forhold på statens side.

Privat tap for selskapene er ikke relevant. Staten kan ikke påberope selskapenes eventuelle forventninger. Privat inntjening er ikke et offentlig hensyn. Operatørene har kontraktsfestet rett til kansellering og midlertidig stans, jf. NTK art. 17 og 18. Utbyggingen påfører fellesskapet et skattetap som bare begrenses om prosjektet stanses/godkjennes senere, jf. petroleumsskatteloven § 11. Utbyggingen av Yggdrasil gir 11,61 milliarder kroner i provenytap (8,9% av investeringskostnaden på 129 milliarder kroner.)

Utbygging- og drift binder opp arbeidskraft, kapital og elektrisitet til fortrengsel for andre næringer. EU har overskudd av gass (30-40 bcm) i 2027 når Yggdrasil starter produksjon.

Tap av pekuniær art kan uansett ikke gå foran irreversible interesser i liv, helse og miljø. Det er en vital interesse å avverge irreversibel klima- og miljøskade samt tap av liv og helse.

Det er under enhver omstendighet ikke grunnlag for å idømme ankemotpartene sakskostnader. Tvisteloven § 20-2 tredje ledd får anvendelse og må dessuten tolkes i lys av Århuskonvensjonen. Lagmannsretten må også vurdere om ankemotpartene har fått medhold av betydning, jf. tvisteloven § 20-3.

Det er nedlagt slik påstand:

Prinsipalt:

1. Staten v/ Energidepartementet pålegges å suspendere virkningen av vedtak 29. juni 2021 om godkjenning av PUD for Breidablikk inntil gyldigheten av vedtaket er rettskraftig avgjort.
2. Staten v/ Energidepartementet pålegges å suspendere virkningen av vedtak 5. juni 2023 om godkjenning av PUD for Tyrving inntil gyldigheten av vedtaket er rettskraftig avgjort.
3. Staten v/Olje- og energidepartementet pålegges å suspendere virkningen av vedtak 27. juni 2023 om godkjenning av PUD for Yggdrasil inntil gyldigheten av vedtakene er rettskraftig avgjort.

Subsidiært:

4. Anken forkastes.

I alle tilfeller:

5. Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom tilkjennes sakens kostnader for tingretten og lagmannsretten

Redd Barna har 27. juni 2024 inngitt skriftlig innlegg etter tvisteloven § 15-8, som inngår i lagmannsrettens avgjørelsesgrunnlag. Innvirkningene som klimaendringene har på barn må få betydning for de vurderinger staten skal foreta av barnets beste på petroleumsområdet, jf. Grunnloven § 104 andre ledd, § 112 og Barnekonvensjonen artikkel 3. Barn er mer sårbare, og ut fra levealder vil de bli utsatt for langt flere konsekvenser, for eksempel hetebølger flom, tørke og skogbranner sammenlignet med voksne. Det vises videre til FNs barnekomité sine generelle kommentarer nr. 14 (2013) og nr. 26 (2023). I sistnevnte uttalelse har barnekomitéen i avsnitt 76 særskilt nevnt plikten til å gjøre disse vurderingene for stater som har “substantial fossil fuel industries”. Barnets beste er ikke vurdert av departementet i PUD-vedtakene som saken gjelder, og heller ikke på et mer overordnet nivå. Forbrenningsutslippene fra norsk olje utvinning, må anses å ha «significant impact» på barn.

Lagmannsretten bemerker:

1. Innledning: Hva saken gjelder og lagmannsrettens resultat

Partene er generelt ikke uenige om klimakrisen, slik denne er nærmere beskrevet i tingrettens dom. Gjennom sakkyndige vitneprov har lagmannsretten mottatt oppdatert klimavitenskap om global oppvarming og virkningene av denne. Slik også EMD har gitt uttrykk for i dom av 9. april 2024, KlimaSeniorinnen mot Sveits, avsnitt 410 ser lagmannsretten klimakrisen som «one of the most pressing issues of our times».

Den sentrale problemstillingen i hovedsaken, hvor ankemotpartene har gjort gjeldende at PUD-vedtakene for de tre feltene er ugyldige, er om konsekvensutredninger skal omfatte forbrenningsutslipp. Som nevnt vil lagmannsretten behandle hovedsaken etter at EFTA-domstolen har gitt sin rådgivende uttalelse til lagmannsrettens spørsmål om hvordan prosjektdirektivet skal tolkes.

Problemstillingen i nærværende sak er om det skal gis en midlertidig forføyning som innebærer stans i produksjon fra Breidablick og Tyrving og stans i videre utbygging av Yggdrasil. Midlertidig forføyning er et særlig rettsinstitutt regulert i tvisteloven kapittel 34 hvorefter det kan fattes midlertidige avgjørelser fra domstolene som kan tvangsgjennomføres uten at saksøkers krav er endelig fastslått i dom.

Det er et vilkår for midlertidig forføyning etter tvisteloven § 34-2 første ledd at kravet som begjæres sikret, som betegnes som hovedkravet, blir sannsynliggjort. For øvrig fremgår vilkårene for midlertidig forføyning fremgår av tvisteloven § 34-1, som gjengis:

(1) Midlertidig forføyning kan besluttes:

- a. når saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, eller
  - b. når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, eller for å hindre voldsomheter som saksøktes adferd gir grunn til å frykte for.
- (2) Midlertidig forføyning kan ikke besluttes dersom den skade eller ulempe som saksøkte blir påført står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkeren har i at forføyning blir besluttet.

Bestemmelsens første ledd inneholder to alternative sikringsgrunner – sikringsalternativet i bokstav a og ordningsalternativet i bokstav b. Etter andre ledd er det et vilkår at en avveining mellom partenes interesser ikke er til hinder for at forføyning besluttes. Endelig skal det foretas en vurdering om forføyning også skal besluttes, jf. ordene «kan besluttes».

Lagmannsrettens konklusjon er at skranker som gjelder for domstolenes prøvelsesrett og demokratihensyn tilsier at forføyning ikke kan besluttes. Lagmannsretten tar av den grunn ikke stilling til om ankemotpartene har sannsynliggjort et hovedkrav.

Ved vurderingene av sikringsgrunn og om forføyning skal besluttes har lagmannsretten forutsatt at ankemotpartene har sannsynliggjort et hovedkrav. Det bygges da på, slik ankemotpartene har gjort gjeldende, at EUs prosjektdirektiv krever at klimavirkningene fra de tre feltene konsekvensutredes ved PUD. Det legges til grunn at vedtakene om godkjenning av PUD av hhv 29. juni 2021, 5. juni og 27. juni 2023 for Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil er ugyldige. Det samme gjelder departementets vedtak av 28. august 2024 om ikke å omgjøre PUD-vedtakene for Tyrving og Yggdrasil. Lagmannsretten vil understreke at disse forutsetningene ikke kan tas til inntekt for at lagmannsretten har et slikt syn på hovedkravet.

I punkt 2 tar lagmannsretten stilling til statens anførsel om at ankemotpartenes prinsipale påstand må avvises.

I punkt 3 gir lagmannsretten enkelte merknader til henholdsvis sikringsalternativet i tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a og ordningsalternativet i § 34-1 første ledd bokstav b. Lagmannsretten tar imidlertid ikke endelig stilling til om noen av disse vilkårene er oppfylt. Grunnen til dette er at lagmannsretten finner at saken uansett må løses ut fra mer

overordnede hensyn ved vurderingen av om forføyning skal gis, se punkt 4. I punkt 5 går lagmannsretten nærmere inn på betydningen av EMK og EØS-retten.

Lagmannsretten er ikke kjent med eksempler på at forføyningsinstituttet tidligere er påberopt på en måte som likner på saken her. I realiteten utfordrer begjæringen all norsk petroleumsaktivitet. Samtidig adresserer klimakrisen, med risiko for tap av menneskeliv og andre alvorlige konsekvenser forårsaket av global oppvarming, helt legitime og vitale spørsmål knyttet til norsk oljeproduksjon som norske myndigheter må forholde seg til. I denne saken oppstår det dessuten grunnleggende problemstillinger om forholdet mellom de tre statsmakter. Miljøorganisasjonene argumenterer generelt med at norsk olje- og gassutvinning har så negative virkninger at de aktuelle feltene må stenges ned i påvente av hovedsaken.

Utgangspunktet er – slik også EMD legger til grunn i KlimaSeniorinnen, se eksempelvis avsnitt 412, første setning – at de nødvendige grep for å håndtere klimakrisen må treffes av lovgiver og den utøvende makt. Selv om domstolene har et ansvar for å håndheve klimarettigheter, særlig gjennom gyldighetsprøving av forvaltningsvedtak, må de sentrale og konkrete realitetsavgjørelser fattes av de demokratiske myndigheter. Lagmannsrettens hovedkonklusjon, som blant annet bygger på Høyesteretts avgjørelse i plenumssaken, HR-2020-2472-P, er at demokratihensyn innebærer at det ikke tilligger domstolene å beslutte en slik midlertidig nedstengning som miljøorganisasjonene har bedt om.

2. Statens anførsel om at ankemotpartenes prinsipale påstand må avvises

Den ankende part har gjort gjeldende at ankemotpartenes prinsipale påstand må avvises da den innebærer en beslutning fra domstolene om at forvaltningen må bruke sin kompetanse på en bestemt måte. Formuleringen «pålegges å suspendere virkningen av» kan isolert sett forstås slik. Lagmannsretten må imidlertid forholde seg til det som er realiteten i kravet fra ankemotpartene, som er at ytterligere produksjon fra og ytterligere utbygging av de tre feltene skal stanses frem til hovedkravet er rettskraftig avgjort. Et slikt krav vil tilsvare forføyninger som besluttes i for eksempel byggesaker. Når kravet ses på denne måten, blir realiteten at det retter seg mot faktiske handlinger. Lagmannsretten kan ut fra dette ikke se at forføyningskravet må avvises på prosessuelt grunnlag.

3. Sikringsgrunn

3.1. Tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a

Kravet til sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a lyder slik:

(1) Midlertidig forføyning kan besluttes:

- a. når saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort...

Alternativet i bokstav a gir grunnlag for en forføyning som skal sikre saksøkers hovedkrav i saken, og dermed unngå at forfølgningen eller gjennomføringen av kravet blir vesentlig vanskeliggjort.

Inngangskriteriet etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a er at «saksøktes adferd» gjør forføyning nødvendig. Ut fra lovforarbeidene, se merknadene i Ot. prp. nr. 65 (1990-1991) side 292 til den tidligere bestemmelsen i tvangfullbyrdelsesloven § 15-2, vil kjerneområdet være adferd fra saksøkte som kan anses som kritikkverdig. Samtidig er dette ikke et krav, se Rt-1949-596 samt Christopher Haugli Sørensen, Norsk lovkommentar til tvisteloven § 34-1, note 2043, revidert 17. desember 2023, som gir uttrykk for at også faktiske handlinger og passivitet omfattes.

Lagmannsretten antar at både produksjonen og utbyggingen, samt vedtak som ligger til grunn for dette, kan være relevante omstendigheter som i utgangspunktet faller inn under uttrykket «adferd».

Vurderingstemaet etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a er om midlertid sikring er nødvendig fordi forfølgningen av kravet «ellers» vil bli vesentlig vanskeliggjort. Det følger av dette at det er den vanskeliggjøring som måtte inntre som følge av at det ikke gis forføyning som det er relevant å vurdere. Dette innebærer en tidsmessig avgrensning til den perioden en eventuell midlertidig forføyning ville vært i kraft, dvs. fra avgjørelsestidspunktet for den midlertidige forføyningen, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 4-13 første ledd og Rt-1999-523, frem til rettskraftig dom, jf. tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav c. Lagmannsretten antar at rettskraftig dom, forutsatt behandling i Høyesterett, vil foreligge i løpet av første halvår i 2026.

Etter bokstav a kan det bare besluttes forføyninger som fører til sikring av hovedkravet, se Flock, Midlertidig sikring, side 98. Problemstillingen vil dermed være om produksjonen og utbyggingen som vil finne sted innen første halvår i 2026 vil kunne medføre at ankemotpartenes forfølgning eller gjennomføring av «kravet» blir vesentlig vanskeliggjort.

Miljøorganisasjonenes formelle hovedkrav er påstanden om ugyldighet. Spørsmålet blir da først om utviklingen i perioden frem til rettskraftig dom vil innebære at «forfølgningen» av dette kravet blir vesentlig vanskeliggjort. Staten gjør i hovedsaken gjeldende at vedtakene bør opprettholdes etter en interesseavveining, selv om det foreligger saksbehandlingsfeil som har virket inn på vedtaket. Særlig for Yggdrasils vedkommende blir det da spørsmål om investeringene og den videre utbyggingen som finner sted vil kunne påvirke denne interesseavveiningen. Et mothensyn vil da være at investeringene er gjort med kunnskap om muligheten for at miljøorganisasjonenes rettsoppfatning om konsekvensutredningsplikten blir lagt til grunn, jf. tingrettens dom og avgjørelsen fra britisk høyesterett av 20. juni 2024.

Uttrykket «gjennomføringen» av kravet vil også omfatte forvaltningens alminnelige plikt til å foreta en ny vurdering, som i dette tilfelle også vil måtte bygge på nye konsekvensutredninger av forbrenningsutslipp for de tre feltene. Ved de nye konsekvensutredningene og ved fornyet behandling fra departementets side, må det tas høyde for klimagassutslippene i feltenes planlagte levetid, og utredningen må legges ut på en høring som sikrer at alle relevante instanser blir hørt. Departementet må også basert på slike utredninger og høringer gjøre nærmere vurderinger og gi en kvalitativ begrunnelse for om det skal gis tillatelser som åpner opp for ytterligere produksjon og utbygging. Lagmannsretten finner ikke holdepunkter for at departementet vil unnlate å gjennomføre dette dersom det rettskraftig slås fast at vedtakene er ugyldig. Så langt taler dette imot at sikringsvilkåret i bokstav a kan være oppfylt.

Et spørsmål er imidlertid om ikke miljøorganisasjonenes underliggende interesser i at den nye vurderingen skal få et bestemt utfall, nemlig nedstengning, også ligger under uttrykket «gjennomføringen av kravet». Mye taler for at spørsmålet må besvares bekreftende. I Rt-2003-1165 ga Høyesterett uttrykk for at det var en uriktig lovtolkning av lagmannsrettens flertall å anta at «kravet» er begrenset til den formelle påstanden i stevningen. Avsnitt 14 i avgjørelsen, som viser til vurderingen fra lagmannsrettens mindretall, trekker i retning av at det også skal ses hen til den interesse som ligger bak påstanden.

Gitt at det skal tas utgangspunkt i at også miljøorganisasjonenes interesse i utfallet av en omgjøringsvurdering er relevant, blir spørsmålet om ytterligere produksjon/utbygging vil kunne få innvirkning på forvaltningens vedtak. Det må her sondres mellom de tre feltene. For Yggdrasil vil det løpende bli investert svært store beløp i perioden fremover. Dette kan bygge opp under en slutning om at forvaltningens konklusjon lettere kan bli en annen dersom utbyggingen stanses nå, sammenlignet med om den får fortsette. For Breidablikk og Tyrving, som allerede er satt i produksjon og hvor utbyggingen er ferdigstilt, er det mindre som tilsier at utfallet av en omgjøringsvurdering vil påvirkes av om produksjonen fortsetter frem til vurderingen foretas.

3.2. Tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b

Etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b kan det besluttes midlertidig forføyning «når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe». Det følger av dette at det må sannsynliggjøres at det uten forføyningen vil oppstå skade eller ulempe over en viss terskel. Forføyningen må være egnet til å avverge denne skaden.

Ankemothpartene gjør gjeldende at retten under vilkåret om «vesentlig skade eller ulempe» skal vurdere skadevirkningen av klimagassutslipp fra forbrenningen av petroleumsproduktene som utvinnes. Prinsipalt anføres det at det er de samlede

klimagassutslipp fra feltenes totale levetid som skal tas i betraktning, subsidiært utslippene frem til rettskraftig dom i hovedsaken.

Det klare utgangspunkt – i hvertfall for Breidablikk og Tyrving, som er ferdig utbygde og satt i produksjon – må være at det er produksjonen frem til rettskraftig dom som er det relevante i forføyningssaken. Dette inkluderer naturligvis også skader oppstått senere, som følge av produksjonen i denne perioden.

At skader fra produksjon som finner sted etter rettskraftig dom i saken skal kunne utgjøre sikringsgrunn i forføyningssaken, krever etter lagmannsrettens syn en særegen begrunnelse. Problemstillingen er særlig aktuell for Yggdrasil, hvor det ikke er påregnelig med produksjonsstart før rettskraftig dom. Et synspunkt kan da være at det vil bli vanskeligere å få stoppet prosjektet dersom utbyggingen og investeringene fortsetter, slik lagmannsretten har berørt ovenfor under bokstav a.

Både under den prinsipale og den subsidiære anførselen har de sakkyndige som har forklart seg på oppdrag fra ankemotpartene beregnet klimavirkningene av forbrenningen av karbonet som utvinnes fra feltene. Et overordnet budskap er at «hvert tonn (CO₂) teller», slik at det kan beregnes hva de konkrete utslippene ned på feltnivå vil innebære for global gjennomsnittstemperatur. Det er også beregnet hva utslippene vil innebære for forekomst og intensitet av ekstremvær som tørke og hetebølger. Dette er igjen brutt ned til forekomsten av dødsfall som følge av tørke, hetebølger osv.

Det er ikke tvilsomt at den type skadevirkninger ankemotpartenes anførsler munner ut i – bl.a. i form av tap av menneskeliv – nærmest uavhengig av omfanget, vil overstige terskelen for «vesentlig skade eller ulempe». Dersom ankemotpartene gis medhold i sin tilnærming, er det derved vanskelig å se at terskelen «vesentlig skade eller ulempe» innebærer noen reell begrensning eller skranke i en sak som denne. Vilkåret vil i prinsippet være oppfylt for all virksomhet som bidrar til økte klimagassutslipp av et visst omfang.

Ankemotpartenes tilnærming til sikringsgrunn bygger på bruttobetraktninger. Det oppstår da spørsmål om den globale nettovirkningen av produksjonen fra de aktuelle feltene er en annen. Beregningen av nettovirkningen av at de aktuelle feltene stenges ned reiser komplekse årsaksspørsmål knyttet til det europeiske og globale energimarkedet.

Rystad Energy har utredet netto klimaeffekt av norsk olje- og gassproduksjon på oppdrag fra Energidepartementet. De konkluderer med at økt produksjon fra norsk sokkel gir reduserte globale klimagassutslipp. For oljeproduksjon er reduksjonen marginal, mens den er signifikant for gassproduksjon. En sentral premisse for en slik konklusjon er at økt norsk produksjon i liten grad vil medføre økt etterspørsel – «etterspørselastisiteten» er lav. Primæreffekten av økt norsk produksjon blir da at annen produksjon utkonkurreres. Av særlig betydning er da at kull og LNG vil erstattes av norsk rørgass i det europeiske

energimarkedet. Kull har om lag dobbelt så høye utslipp som gass pr. energienhet, mens LNG har betydelig høyere utslipp enn rørgass før det når sluttbrukeren. Ankemotpartene har på sin side ført flere sakkyndige vitner som har konkludert med at netto klimaeffekt av norsk olje- og gassproduksjon vil være negativ. Et premiss som særlig skiller de sakkyndige er vurderingen av etterspørselastisiteten, altså i hvilken grad endringer i norsk produksjon vil påvirke forbruket.

Lagmannsretten har ikke funnet det nødvendig å ta endelig stilling til hvilket omfang av produksjon og klimagassutslipp som er relevant som sikringsgrunn i saken her, og heller ikke hva som vil bli nettoeffekten av at feltene stenges ned eller om vurdering av nettoeffekt er en riktig tilnærming.

For den videre drøftelse legger lagmannsretten ankemotpartenes pretensjoner til grunn og forutsetter at det foreligger sikringsgrunn både etter § 34-1 første ledd bokstav a og etter § 34-1 første ledd bokstav b for alle tre feltene.

Lagmannsretten har også vurdert ankemotpartenes anførsel om at Yggdrasil-utbyggingen vil medføre store lokale miljøskader, blant annet med fare for levedyktigheten av fiskebestanden tobis på Vikingbanken. Operatøren må søke forurensningsmyndigheten om tillatelser etter forurensningsloven forut for at det gjennomføres potensielt forurensende tiltak. Våren 2024 ble det gitt flere slike tillatelser, bl.a. knyttet til mudring og steinlegging. Miljødirektoratet har pr. i dag til behandling søknad om tillatelse for boring og komplettering av produksjons- og vanninjeksjonsbrønner. I søknaden er det redegjort for miljørisikoen for marint liv, herunder tobis-bestanden. Det er også gjennomført en miljørisiko- og beredskapsanalyse for den planlagt bore- og brønnaktiviteten. Lagmannsretten er ikke kjent med at Miljødirektoratet så langt har fattet vedtak i saken.

Lagmannsretten har ikke grunnlag for å slutte at Miljødirektoratet i et kommende vedtak ikke vil vurdere den lokale miljørisikoen på forsvarlig måte. Det er gjennomført en prosess som synliggjør risikoen, bl.a. med høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet. For øvrig er ingen av de tidligere vedtakene angrepet i hovedsaken, og ankemotpartene har ikke søkt å påvise noen konkrete feil eller mangler ved disse vedtakene.

4. Interesseavveiningen etter tvisteloven § 34-1 andre ledd

4.1. Innledning

Selv om vilkårene i tvisteloven § 34-1 første ledd er oppfylt, kan forføyning ikke besluttes dersom «den skade eller ulempe som saksøkte blir påført står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkeren har i at forføyning blir besluttet», jf. bestemmelsens andre ledd. I forarbeidene er det presisert at det i den proporsjonalitetsvurderingen bestemmelsen legger opp til skal «tas hensyn til samtlige interesser som er inne i bildet», jf. Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) på side 292.

Lagmannsretten vil først redegjøre overordnet for de interesser som gjør seg gjeldende i saken.

4.2. Interessene som påvirkes av en forføyning

Staten har vist til at en forføyning som stanser all virksomhet på feltene vil ha store skadevirkninger både samfunnsmessig, for selskapene som er involvert og for arbeidstakerne som er sysselsatt. Det er tale om et svært komplekst årsaksbilde som bl.a. involverer tapt skatteproveny, tap for involverte selskaper og aksjonærer, tapte arbeidsplasser og permitteringer, tapt investortillit for norsk sokkel og konsekvenser for europeisk forsynings- og energisikkerhet.

For de produserende feltene vil en nedstengning ha en umiddelbar økonomisk konsekvens for rettighetshaverne. Bare for Breidablikk-feltet, hvor det er investert mer enn 19 milliarder kroner i utbyggingen, er en stans i produksjonen på ett år estimert til et tap på 2,5 milliarder kroner.

For Yggdrasilfeltet, som er under utbygging i regi av Aker BP, er konsekvensene av en stans i utbyggingen spesielt komplekse. Det er tale om en av de større feltutviklingene på norsk sokkel. I Prop. 97 S (2022-2023) på side 87 er investeringsrammen for prosjektet angitt til 115 milliarder kroner, og sysselsettingsvirkningen i utbyggingsfasen anslått til 42 000 årsverk. Administrerende direktør i Aker BP, Karl Johnny Hersvik, har forklart at investeringsrammen nå er høyere. Ved utgangen av 2024 vil investert beløp ligge i området 47-48 milliarder kroner. Månedlig «burn-rate» etter dette vil ifølge Hersvik ligge i området 4-5 milliarder kroner pr. måned med flere hundre norske bedrifter engasjert. På grunn av størrelsen og kompleksiteten på prosjektet har han beskrevet konsekvensene av en stans i utbyggingen som uoverstigelige og irreversible, med risiko for at prosjektet ikke vil la seg gjennomføre.

Staten har også fremhevet at en nedstengning vil ha mer avledede virkninger. Dersom domstolene stenger ned feltene midt i en produksjons- og utbyggingsfase vil dette kunne påvirke investorers syn på norsk sokkel som et investeringsobjekt med stabile rammebetingelser og lav «politisk risiko». Dette vil kunne påvirke fremtidig tilgang på kapital. Forutberegnelighets- og innrettelseshensyn gjør seg også gjeldende konkret for rettighetshaverne som har investert i de aktuelle feltene, i tillit til gitte tillatelser.

Staten har også fremhevet sikkerhetspolitiske aspekter knyttet til norsk gass' betydning for europeisk forsyningsikkerhet. Både dette aspektet og andre forhold innebærer at produksjon av norsk olje og gass også har en side til andre hensyn enn de rent økonomiske.

I en proporsjonalitetsvurdering må de ovennevnte hensynene veies mot skaden av de aktuelle klimagassutslippene for miljø og mennesker, jf. drøftelsen av «skade og ulempe»-vilkåret ovenfor.

Etter lagmannsrettens syn illustrerer de hensyn som her står mot hverandre, at det er tale om realpolitiske avveininger og prioriteringer, som det er vanskelig å passe inn i en juridisk proporsjonalitetsvurdering. Vekten av de ulike hensynene vil ikke bare bestå i en analyse av virkninger, men også av politiske prioriteringer av en rekke ulikeartede interesser og hensyn.

Spørsmålet blir så i hvilken grad domstolene i en forføyningssak skal foreta disse avveiningene.

4.3. Uttalelser om domstolsprøvingen i plenumsdommen HR-2020-2472-P

Plenumsdommen gjaldt gyldigheten av en kongelig resolusjon som tildelte 10 utvinningstillatelser for petroleum på norsk sokkel. Miljøorganisasjonene gjorde prinsipalt gjeldende at vedtaket var ugyldig fordi det var i strid med Grunnloven § 112.

En samlet Høyesterett la til grunn at Grunnloven § 112 bare i svært begrenset utstrekning ga borgerne individuelle rettigheter som de kunne få prøvd for domstolene, og at det klare utgangspunktet er at det er «opp til styresmaktene kva for tiltak som skal setjast i verk», jf. dommens avsnitt 139 flg.

I sin begrunnelse viste Høyesterett til grunnlovsbestemmelsens forhistorie og forarbeider, men også til demokratihensyn, jf. særlig avsnitt 141:

På hi sida inneber avgjerder i saker om grunnleggjande miljøspørsmål ofte politiske avveingar og breiare prioriteringar. Demokratiomsyn talar difor for at slike avgjerder blir tekne av folkevalde organ, og ikkje av domstolane.

Terskelen for domstolskontrollen angis slik, jf. avsnitt 142:

På denne bakgrunnen må Grunnlova § 112, når Stortinget har handsama ei sak, etter mi meining forståast som ein tryggingsventil. For at domstolane skal kunne setja til side eit lovvedtak av Stortinget, må Stortinget grovt ha sett til side pliktene sine etter § 112 tredje ledd. Dette same må gjelde ved andre stortingsvedtak og vedtak som Stortinget har samtykt til. Terskelen er fylgjeleg svært høg.

Høyesterett kommenterte også andre tolkningsspørsmål av betydning for domstolsprøvingen. Av avsnitt 148 fremgår det at et gyldighetsspørsmål må ta utgangspunkt i det konkrete vedtaket, men at vedtaket også må ses «som ein del av heilskapen». Det trekkes samtidig opp en skranke:

Det kan likevel ikkje vera slik at ein gjennom angrep på eit enkeltstående inngrep kan ta eit generaloppgjer med heile miljø-, klima- eller petroleumspolitikken.

I den konkrete gyldighetsvurderingen bygget Høyesterett på disse generelle utgangspunktene. Det ble vist til at Stortinget og regjeringen har valgt en klimapolitikk med andre virkemidler enn å stenge ned norsk petroleumsproduksjon. Et slikt politisk valg innebærer ikke en tilsidesettelse av det strenge vilkåret i Grunnloven § 112, jf. dommens avsnitt 157-159:

Når utvinningsløyvet er ei direkte oppfylgning av Stortingets tilslutning til opning av dei aktuelle havområda, står det svært lite att for Høgsterett å kontrollere. Vedtaket kan då berre kjennast ugyldig etter Grunnlova § 112 ved grov tilsidesetjing av plikta etter tredje ledd. Eg finn det klart at dette strenge vilkåret ikkje er oppfylt, og viser difor berre kort til noko av det som har vore gjort på klima- og miljøområdet:

Det er sett i verk ei rekkje generelle og spesifikke tiltak for å redusere dei nasjonale utsleppa av klimagassar. Eg nemner mellom anna CO₂-avgift, satsing på fornybar energi, støtte til teknologi for karbonfangst og -lagring, støtte til grøn teknologi og grøn omstilling elles, og ikkje minst tilslutning til EUs kvotesystem.

Når det gjeld utslepp av klimagassar ved forbrenning i utlandet etter norsk eksport av petroleum, må ein etter mi meining akseptere at Stortinget og regjeringa byggjer norsk klimapolitikk på den ansvarsfordelinga mellom statar som fylgjer av internasjonale avtaler. Her gjeld det som klart prinsipp at kvar stat er ansvarleg for den forbrenninga som skjer på eige territorium.

I avsnitt 161-162 viste Høyesterett vidare til at miljøorganisasjonenes argumentasjon i saken var et generelt angrep på opprettholdelsen av eksisterende norsk petroleumsvirksomhet, som falt utenfor rammene for domstolsprøvingen. Det konkluderes slik i avsnitt 162:

Argumentasjonen til miljøorganisasjonane inneber at sentrale delar av den norske petroleumspolitikken, med utvinning og eksport, blir sett på prøve. Desse synspunkta vil samstundes ramme seinare konsesjonsrundar og inneber langt på veg ei styrt utfasing av norsk petroleumsverksemd. Dette ligg det utanfor rammene av denne saka å ta stilling til.

4.4. Domstolsprøvingen i forføyningssaken

Plenumsdommen gjaldt direkte tolkningen av Grunnloven § 112. Det er neppe rettskildemessig grunnlag for å slutte at dommen etablerte et generelt prinsipp for domstolsprøvingen av «klimasaker» etter andre hjemmelsgrunnlag. Hvert hjemmelsgrunnlag må vurderes for seg. Samtidig vil det være nærliggende å trekke inn de hensyn Høyesterett bygget på i plenumsdommen også ved tolkningen av andre hjemmelsgrunnlag – dersom situasjonen rettslig og faktisk er sammenlignbar med plenumsdommen.

Med unntak av anførselen om fare for skade av tobis-bestanden på Vikingbanken, er ankesmotpartenes anførsler ikke knyttet opp mot særlige forhold ved feltene saken direkte gjelder. At det vil oppstå klimagassutslipp fra den senere forbrenningen av

petroleumsproduktene som utvinnes, gjør seg i utgangspunktet gjeldende for all petroleumsutvinning. På samme måte som i plenumssaken argumenterer ankemotpartene for at domstolene skal foreta en realitetsvurdering av miljøskadene fra forbrenningen av petroleumsproduktene som utvinnes. I plenumsdommen ble det gjort gjeldende at denne miljøskaden skulle vurderes opp mot en materiell terskel etter Grunnloven 112 tredje ledd, mens det i saken her anføres at miljøskaden skal vurderes opp mot terskelen etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b. Den underliggende interessen i å stenge ned feltene som følge av miljøskadene fra den senere forbrenningen av petroleumsproduktene er også sentral i vurderingen av tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a, jf. ovenfor. Det er også denne interessen som er bærende for ankemotpartenes argumentasjon under interesseavveiningen i andre ledd.

På tilsvarende måte som i plenumssaken bygger således ankemotpartenes argumentasjon, og interessen i nedstengning, generelt på at norsk petroleumsvirksomhet innebærer en løpende skade for klima, miljø og menneskeheten. Det bes om at domstolene foretar en materiell realitetsvurdering av dette og stenger ned virksomheten for å avverge skade. Fra et slikt overordnet perspektiv fremstår forføyningssaken som en omkamp om de samme argumentene som i plenumssaken, men etter et nytt hjemmelsgrunnlag.

Som i plenumssaken fremstår også ankemotpartenes argumentasjon i forføyningssaken som et generelt angrep på norsk petroleumsvirksomhet. Pretensjonene om sikringsgrunn og proporsjonalitet treffer også øvrige felt. Hovedkravet – i form av manglende konsekvensutredning av klimagassutslipp – gjør seg formodentlig også gjeldende på tilsvarende måte for alle felt hvor PUD har blitt godkjent før eventuelle endringer i PUD-veilederen måtte tre i kraft. På denne måten inngår spørsmålet om nedstengning i en større helhet som overordnet bør tilligge Stortinget og regjeringen.

Det er ikke holdepunkter for at lovgiver har vært bevisst at bestemmelsen i tvisteloven § 34-1 kunne være aktuell i en situasjon som kan sammenlignes med den foreliggende. Bestemmelsens andre ledd, og markøren «kan» i første ledd, innebærer imidlertid at lovgiver har tatt høyde for at det vil finnes situasjoner hvor de øvrige vilkårene for midlertidig forføyning er oppfylt, «men hvor det likevel ikke finnes grunnlag for å gripe inn med et midlertidig rettslig forbud», jf. Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) på side 292.

Etter lagmannsrettens syn må bestemmelsen i tvisteloven § 34-1 anvendes i tråd med de demokratihensyn Høyesterett bygger på i plenumsdommen: Grunnleggende miljøspørsmål innebærer politiske avveininger og bredere prioriteringer som bør tilligge de folkevalgte og ikke domstolene, jf. plenumsdommen avsnitt 141. Som vist ovenfor forutsetter en forføyning i saken her at domstolene setter på prøve de politiske avveininger og prioriteringer som ligger til grunn for opprettholdelsen av norsk petroleumsvirksomhet. I en interesseavveining, og ved spørsmålet om forføyning skal besluttes, legger lagmannsretten da stor vekt på de demokratihensyn som er fremhevet i plenumsdommen.

Til dette kommer at hovedsaken nettopp er innrettet mot den type ugyldighetsgrunner som det etter plenumsdommen må anses avklart at domstolene kan prøve. Det står i en viss kontrast til dette om det i påvente av hovedsaken skulle treffes en midlertidig avgjørelse basert på materielle vurderinger som domstolene ikke vil ha anledning til å foreta i hovedsaken.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at det i saken her i utgangspunktet ikke vil være grunnlag for å beslutte midlertidig forføyning etter tvisteloven § 34-1. I det følgende vil det vurderes om EMDs dom i KlimaSeniorinnen mot Sveits og det EØS-rettslige effektivitetsprinsippet tilsier en annen løsning.

5. *Nyere praksis fra EMD og effektivitetsprinsippet i EØS-retten*

5.1. *EMDs dom 9. april 2024, KlimaSeniorinnen mot Sveits*

Den 9. april 2024 avsa EMDs storkammer dom i KlimaSeniorinnen mot Sveits.

Lagmannsretten har tatt i betraktning at enkelte av premissene i plenumsdommen kan være vanskelig å forene med denne avgjørelsen.

I dommen ble det konkludert med at vern mot alvorlige skadelige virkninger av klimaendringene faller inn under beskyttelsen i EMK artikkel 8, mens det motsatte ble antatt i plenumsdommen avsnitt 171. Dette endrer likevel ikke at lagmannsretten er bundet av det Høyesterett i plenum har uttalt om rekkevidden av domstolsprøvingen som redegjort for ovenfor.

I KlimaSeniorinnen har EMD beskrevet statenes positive forpliktelser i avsnittene 541-554. I avsnitt 542 stilles strenge og skjerpede krav til konvensjonstatenes håndtering av klimakrisen:

Having regard, in particular, to the scientific evidence as regards the manner in which climate change affects Convention rights, and taking into account the scientific evidence regarding the urgency of combating the adverse effects of climate change, the severity of its consequences, including the grave risk of their reaching the point of irreversibility, and the scientific, political and judicial recognition of a link between the adverse effects of climate change and the enjoyment of (various aspects of) human rights (see paragraph 436 above), the Court finds it justified to consider that climate protection should carry considerable weight in the weighing-up of any competing considerations. Other factors militating in the same direction include the global nature of the effects of GHG emissions, as opposed to environmental harm that occurs solely within a State's own borders, and the States' generally inadequate track record in taking action to address the risks of climate change that have become apparent in the past several decades, as evidenced by the IPCC's finding of "a rapidly closing window of opportunity to secure a liveable and sustainable future for all" (see paragraph 118 above), circumstances which highlight the gravity of the risks arising from non-compliance with the overall global objective (see also paragraph 139 above).

Uttalelsen viser til etablert klimavitenskap, risikoen for irreversibilitet og at det haster med å ta grep for å motvirke klimakrisen. EMD gir også uttrykk for at hensynet til klimabeskyttelse må tillegges adskillig vekt i møte med andre hensyn. I avsnitt 545 gir EMD også uttrykk for at staten er forpliktet til å «do its part to ensure such protection.»

EMDs konklusjon var at Sveits i lovgivning og annet rammeverk ikke hadde gjort tilstrekkelig for å innfri sin positive forpliktelse til å gi beskyttelse mot klimaendringer. Lagmannsretten legger til grunn at det i første omgang må være Stortinget og regjeringen som må vurdere om EMDs dom skal få betydning for norsk olje- og gassproduksjon. Som nevnt ovenfor er også EMDs utgangspunkt at det primære ansvar tilligger lovgiver og den utøvende makt, se avsnitt 412 første setning:

Judicial intervention, including by this Court, cannot replace or provide any substitute for the action which must be taken by the legislative and executive branches of government.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det ellers foreligger holdepunkter for at forpliktelsene etter EMK tilsier at det besluttes midlertidig forføyning som begjært.

5.2. Effektivitetsprinsippet i EØS-retten

Lagmannsretten har som nevnt, for sin vurdering av sikringsgrunn og om forføyning skal besluttes, forutsatt at EUs-prosjektdirektiv er brutt, og at vedtakene er ugyldige av denne grunn. Ankemotpartene har fremhevet at myndighetene plikter å følge opp brudd på EØS-retten. Spørsmålet i denne sammenheng er hvilke føringer EØS-retten gir for lagmannsrettens vurdering av om det skal gis midlertidig forføyning.

Utgangspunktet er at medlemsstatene har nasjonal autonomi som innebærer at virkningene av brudd på EØS-retten beror på nasjonal rett. Samtidig inneholder EØS-retten et prinsipp om effektivitet – forankret i EØS-avtalen artikkel 3 – hvor det står at staten skal «treffe alle generelle eller særlige tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av denne avtale». Effektivitetsprinsippet er en absolutt minstandard for nasjonal prosessrett. Det skal sikre at enhver har effektiv adgang til å få prøvd om deres rettigheter etter EØS-avtalen er krenket, jf. Sunde, Lunde og Sørebo, EØS-lovgivningen, fra EU-rett til EØS-rett og norsk rett (2024) side 230. Finn Arnesen mfl., Oversikt over EØS-retten (2022), side 524-525, beskriver dette nærmere slik:

Med dette menes at uavhengig av hva som ellers måtte gjelde for tilsvarende krav i nasjonal rett, kan ikke EØS-statene vanskeliggjøre håndhevingen av EØS-avtalen i en slik utstrekning at rettighetene som tilkjennes, mister sin virkning.

Effektivitetsprinsippet innebærer at de nasjonale prosessreglene ikke må gjøre det umulig eller uforholdsmessig vanskelig å håndheve EU-retten i domstolene, jf. Haukeland Fredriksen, og Mathisen, EØS-rett (4. utgave 2022) side 291.

I HR-2005-713-A avsnitt 40 har Høyesterett beskrevet kriteriet «umulig eller uforholdsmessig vanskelig» som en «streng norm for når nasjonal prosesslovgivning om adgang til domstolene kan overstyres».

Om effektivitetsprinsippet er oppfylt må bero på en konkret vurdering. Finn Arnesen mfl., Oversikt over EØS-retten, side 525, har pekt på følgende momenter som kan være relevante i vurderingen:

Ved vurderingen må det ses hen til den aktuelle bestemmelsens rolle i saksbehandlingen, i tillegg til dens anvendelse og særtrekk. Også grunnleggende prinsipper i nasjonal rett, som prinsipper om kontradiksjon, rettssikkerhet og forsvarlig saksbehandling, må tas i betraktning. Til syvende og sist vil spørsmålet om effektivitetsprinsippet krav er oppfylt, måtte bero på en avveining av hensynene som begrunner de nasjonale reglene og hensynet til effektiv håndheving av EØS-retten. I denne vurderingen må det tas i betraktning hvilke rettsmidler som for øvrig er tilgjengelige i nasjonal rett.

Lagmannsretten har ved vurderingen av begjæringen om midlertidig forføyning forutsatt at EUs prosjektdirektiv krever at klimavirkningene av forbrenningen av produktene som produseres fra de tre feltene konsekvensutredes før PUD-godkjenning. Direktivet er da brutt ettersom konsekvensutredning med slikt innhold ikke forelå for noen av de tre feltene da PUD ble godkjent 29. juni 2021, 5. juni 2023 og 27. juni 2023. Spørsmålet blir så om det vil være i strid med effektivitetsprinsippet å ikke beslutte midlertidig forføyning frem til rettskraftig dom i hovedsaken.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i at forføyningssaken reiser spørsmål om håndheving av EØS-retten i perioden frem til rettskraftig dom i saken. Det er sannsynlig at en avgjørelse fra lagmannsretten i hovedsaken vil kunne foreligge høsten 2025. Deretter må det tas høyde for en eventuell ankebehandling i Høyesterett. Lagmannsretten legger til grunn ankemotpartenes pretensjoner om klimagassutslipp fra feltene i denne perioden, jf. drøftelsen av tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b ovenfor. I seg selv er det av betydning at et brudd på direktivet ikke håndheves direkte i denne perioden, ved at det ikke gis midlertidig forføyning. Som det fremgår ovenfor må det imidlertid foretas en bredere vurdering.

I en slik bredere vurdering må avgjørelsen i forføyningssaken ses i et overordnet perspektiv – som en del av rettsprosessen som helhet. Spørsmålet blir således om beslutningen i forføyningssaken vil kunne innebære at en krenkelse av EØS-retten ikke blir håndhevet effektivt når hele rettsprosessen tas i betraktning.

Lagmannsretten tar da utgangspunkt i de virkninger det vil kunne ha for håndhevelsen av EØS-bruddet i hovedsaken, dersom det ikke gis midlertidig forføyning. Som drøftet ovenfor kan det ikke utelukkes at den videre utbyggingen av Yggdrasil vil kunne være av betydning for gjennomføringen av ankemotpartenes underliggende interesse i en

nedstengning av feltene, jf. punkt 3.1 ovenfor. Tilsvarende gjør seg ikke gjeldende for Breidablikk og Tyrving, hvor investeringene i utbyggingen av feltene allerede er gjennomført. Det må samtidig tas i betraktning at utbyggingen av Yggdrasil allerede pr. i dag er langt fremskredet – slik at det er den ytterligere fremskridelsen som eventuelt vil vanskeliggjøre gjennomføringen av kravet.

Håndhevelsen av EØS-retten må også ses i perspektiv av hva som pr. i dag er gjort for å kompensere for bruddet. Det oppstår da spørsmål om brudd på prosjektdirektivet kan repareres ved at det gjennomføres konsekvensutredninger i etterkant. Et sentralt formål ved direktivet er at befolkningen, faginstanser og andre skal kunne øve demokratisk innflytelse på myndighetenes beslutning om utvikling og drift av de aktuelle feltene. Lagmannsretten er enig med miljøorganisasjonene i at mulighetene til å utøve reell innflytelse er størst i forkant av at PUD godkjennes, og før utbyggingen igangsettes. På den annen side kan lagmannsretten ikke se at det i direktivet eller i effektivitetsprinsippet kan utledes en ubetinget regel om at saksbehandlingsfeilen, når den først er begått, ikke kan repareres i etterkant, jf. bl.a. Kommisjonen mot Irland, C-261/18 avsnitt 76.

Operatøren for Tyrving og Yggdrasil gjennomførte nye utredninger 19. juni 2024. Utredningene ble ikke gjort etter pålegg fra departementet, og lagmannsretten tar ikke stilling til om de innholdsmessig fullt ut tilfredsstillende som kreves etter EU-direktivet. Det konstateres imidlertid at klimavirkningene av forbrenningen av produktene som utvinnes ble beskrevet. Ved vurderingen av effektivitetsprinsippet legges det en viss vekt på den reparasjon som ligger i dette, samtidig som det presiseres at lagmannsretten ved dette ikke har tatt stilling til om utredningene medfører ratihabisjon av betydning for vedtakenes gyldighet.

I den konkrete vurdering må det også tas i betraktning at det er grunnleggende regler om maktfordeling som står sentralt i lagmannsrettens avgjørelse av at midlertidig forføyning ikke skal gis. Grunnleggende regler om maktfordeling anerkjennes også i EU-retten og EØS-retten. Det er disse hensynene som med tyngde tilsier at domstolene ikke stenger ned deler av norsk olje- og gassvirksomhet i perioden frem til endelig avgjørelse i saken.

Lagmannsrettens konklusjon er at EØS-rettens effektivitetsprinsipp ikke kan tilsi et annet resultat i forføyningssaken.

Begjæringen om midlertidig forføyning tas etter dette ikke til følge.

6. Sakskostnader

Staten v/ Energidepartementet har vunnet fram med sin anke i forføyningssaken og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og andre ledd krav på å bli tilkjent sakskostnader for lagmannsretten og tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 andre ledd. Saken reiser prinsipielle spørsmål, og styrkeforholdet mellom partene er ulikt. Lagmannsretten finner at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig at miljøorganisasjonene fritas fra kostnadsansvaret for begge instanser, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Det vises i

denne sammenheng også til Århuskonvensjonen artikkel 9 nr. 4, jf. nr. 3. Med lagmannsrettens resultat er det ikke grunnlag for å tilkjenne miljøorganisasjonene sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-3. Partene bærer etter dette egne sakskostnader både for lagmannsretten og tingretten.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

1. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke, verken for lagmannsretten eller tingretten.

Pål Morten Andreassen

Arne-Martin H. Sørli

Per Racin Fosmark

Dokument i samsvar med original.
Synne Mari Dubniczky Abelsen